

KAZIĆ SIĘ (51) *vb impf*

się (45), się (6).

W inf a jasne. W pozostałych formach -a- (31), -ã- (1); -a- : -ã- BielKron (3:1).

inf kazić się(7). ◇ praes 3 sg kazi się (17). ◇ 3 pl każą się (14). ◇ praet 3 sg f kaziła się (4). n kaziło się (2). ◇ con 3 sg m by się kaził (2). f by się kaziła (1). n by się kazi(e)ło (2). ◇ 3 pl m pers by się kaził (1). subst by się kaziły (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

Psuć się, niszczyć się, ponosić uszczerbek (51) :

a. *W funkcji zwrotnej: zadawać sobie szkodę (2) : Consulere aliquid gravius in se, Sam się szkodzić/ Kazyć. Mącz 63c.*

α. *Przyprawiać się o chorobę (1) : A profto nic inźzego nie czynią ci oźralcy iedno się leczą aby kęsz ozdrowieli/ á potym się záfię każą aby się z nowu leczyli. RejZwierc 60v.*

b. *Samoistnie lub w wyniku zewnętrznego oddziaływania (49) : Siła bez rozumu/ łamá się kazi. BierEz K.*

kazić się przez co (1): A then [gniew] się zda być nieiákiem zápaleniem w człowieku/ że przezeń iáko przez ogień siła się rzeczy kazi między ludźmi RejPosWstaw [1103].

α. *O właściwościach fizycznych (20) : OpecŻyw 116; białe [krzemienie] zafię nierichło się starzeią ani każą z ktorich groby czynią ritę FalZioł IV 58b, III 34d, IV 58b; GórnDworz L16v; albo yeśli bi też fzyę czo każyelo tak tama albo okolo Mlina ten Mlinarłz ma swym koftem naprawyacz ZapKościar 1582/40v.*

kazić się od czego (2): Leop Iob 30/18; Dilabitur vestis condita situ et corrumpitur, Kazy się szátá od pleśni/ etc. Mącz 180c.

Szeregi: »nie kazić się ani gnić« (1): Ale zloto nie kazi się ani gnije OpecŻyw 180.

»nie kazić się ani prochnieć« (1): A iako zloto nie kazi się anij prochnieie/ tako łafka ktore przywłáfczono zloto/ łkazy w łobie niemá. OpecŻyw 187.

αα. *Gnić, fermentować (8) : á thy wodki rady się każą/ bo się pod nimi wiele plugaftwa wftawa FalZioł II 2b, IV 19b; W tymże też miefcie mięfne iathki wdziałá, w ktorych się mięfo za pięcdziefiát lat nie kaziło BielŻyw 123; ábowiem [mleko] zmiefzáne z innym pokármem fye kazi SienLek 7, 91v, 92v.*

kazić się od czego (1): á drugdzie zboże/ od tegoż dźdzá niewczáfnego/ niedoftáwác y kazićby fye miály. LeopPrzep A2.

Szereg: »kazić się i prochnieć« (1): Pomagrany niedopufzczaią pokarmowi kazić się j prochnieć w zoładku. FalZioł III 23a.

ββ. *Brudzić się (2) : wfyfcy się temu dziwowáli/ że oná kofzulá záfwdzy białá byłá/ á nie kaziłá się/ gdy oney kofzule nigdy nie prano. HistRzym 107v, 108.*

β. *O zdrowiu (17) : A Gdyżci zdrowie w mierze zależy/ á niemiernością fye kazi: záfy Miárą ma być nápráwiono. SienLek 45v.*

αα. *Być ósrodkiem procesu chorobowego (lub powodującego oszpecenie) (13) : Też plałtr wcziniony z oliwek czarnych/ niedopufzczá się kazić ciału dla wzrzodu ktori zowá Antrax FalZioł III 22b;*

Lábęćie lądło lice czyści y zmáfki rościąga: á tákież gęsie y kácie/ nieda fye licu kázić *SienLek* 80; *LatHar* 162 marg.

kazić się komu, czemu (2): záfwdziawfyz koniowi bóthy ná nogi gdy fye mu kopytá káżá álbo zfyháią/ náléy mu tégo w bóty *SienLek* 177, 93v.

Frazy: »[komu] kazi się głowa« = *ktos jest chory umysłowo* [szyk zmienny] (7): ítali nádemną pátrząc ieden mowił fwięty/ drugi mowił kázi mu fie głowá. *BielKron* 458, 124v, 398v; Phreneticus, Szálejący któremu fie káży głowá. *Mącz* 298c, 117d; *StryjKron* 672; *GosłCast* 25.

»myśl się kazi« (1): Bo fie więć lámá myfl kázi Kiedy kogo mroz przyrázi *RejRozpr* 14v.

ββ. *Chorować, podupadać na zdrowiu; zarażać się* (3): Złothniczi przy złoceniu tym dymem barzo fie káżá. *FalZioł* III 35d; dobre á zdrowe owce od párfywych á zaráźliwych przeładzáyá/ aby fye nye myéffály/ y lámý od fybe nye káżyły. *GliczKsiąż* B4; choć też zwierzchowny człowiek náłz kázi fię/ lecz który wnątrz nas odnawiafię dzień ode dniá. *Bud NT* 2.Cor 4/16.

γ. *O uczuciach* (1): á radóć fie takim nie rodzi, iedno z cznoty á z nauki, takowa też ani fie kazi ani mieni *BielŻyw* 146.

δ. *O tekście: ulegać wypaczeniu, przekręceniu* (1):

Szereg: »nie odmienić się ani kazić« (1): niechczemy aby wczem vblizono belo pravom y przivilieyom dvchownem w statucie ich opifanem to ieft izbi fię to wnych nieodmienielo ani kazielo czo ieft więćzey vnich napifáno, nizli wfobie ta constitutia ma. *ComCrac* 21v.

ε. *Demoralizować się, pogarszać się* (8): Zle gdzie fie fludzy káżá *RejJóz* G4v marg, G4v; gdy fie yął fwyát pfowác/ á ludzie fie yęli ná nim kázić *GliczKsiąż* H2.

kazić się od kogo (2): Papięż pifał Kfiáżęćiu przyácielfkim obyczáiem/ dziękując mu że niechce tego błędu dopomáć Luterowi [...]/ ktorego ia vpor/ pychę/ y fzaleńftwo w rychle vkrocę iż fie muśi vznác/ ták áby fie drudzy od niego niekázili *BielKron* 196; drudzy Chrześćianie od heretykow Dortuwiná y Bertera kázić fię poczęli *SkarŻyw* 517.

kazić się z kogo (1): Lepyey tedy by to było gdyby go młodo ozenił/ nizeliby mu byegác zá byałemi głowámi dopuscíl/ s kthorychby fie káził y ná gnyew Boży robił. *GliczKsiąż* P4.

Zwrot: »na umyśle się kazić« (1): iż pánowie [...] vpiwfyz fie oná fwowolną fwobodá/ ktora im ítąd rofcie/ iż fie pány czuiá: [...] ták fie bárzo wnątrz ná vmyfle káżá/ widząc iż im wfzytcy vlatáią/ iż fie im klániáią/ [...] ták frodze iákom rzekł thym fie pfuiá/ iż s thego głupsthwá wchodzą w dziwná dumę *Górndworz* Ee4v.

Iron. (1):

nie kazić się jakim [= *nie grzeszyć czym, tj. nie być jakimś*] (1): A cóż więć dzierżyfz o owym Nie kázić fie też furowym Co owo ná myćie fiedzi *RejRozpr* C4v.

Synonimy: **b.** niszczyć, psować się; **ε.** gorszyć się.

Formacje współrdzenne cf **KAZIĆ**.

Cf **KAŻĄCY SIĘ, KAŻENIE**